

INFORMATION AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE TURBULENCE ERA

Katowice 2022

INFORMATION AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE TURBULENCE ERA

Edited by Natalia Afanasieva
and Oleksandr Nestorenko

Publishing House of University of Technology, Katowice, 2022

Editorial board :

Professor Natalia Afanasieva, Doctor of Psychology, Simon Kuznets Kharkiv National University
of Economics (Ukraine)

Nadiya Dubrovina, CSc, PhD, Associate Professor, Bratislava University of Economics
and Management (Slovakia)

Paweł Mikos, University of Technology, Katowice

Oleksandr Nestorenko, PhD, Associate Professor, University of Technology, Katowice

Professor WST Aleksander Ostenda, PhD, University of Technology, Katowice

Iryna Ostopolets, PhD, Associate Professor, Vasyl' Stus Donetsk National University (Ukraine)

Tomasz Trejderowski, PhD, University of Technology, Katowice

Magdalena Wierzbik-Strońska, University of Technology, Katowice

Scientific reviewers :

Professor WSZiA Tadeusz Pokusa, PhD, the Academy of Management
and Administration in Opole

Professor Yana Suchikova, DSc, Berdyansk State Pedagogical University (Ukraine)

The authors bear full responsible for the text, data, quotations, and illustrations

Copyright by University of Technology, Katowice, 2022

ISBN 978-83-965554-2-7

DOI: 10.54264/M014

Editorial compilation

Publishing House of University of Technology, Katowice

43 Rolna str. 43 40-555 Katowice, Poland

tel. 32 202 50 34, fax: 32 252 28 75

TABLE OF CONTENTS:

Preface	4
Part 1. Information and Innovative Technologies in Education	5
1.1. Organization of online education in physics at school using modern information technologies	5
1.2. Theoretical and methodological basis of specialists visual culture formation	23
1.3. Features of the relationship of empathy and behavioral strategies in conflict among psychology students	43
1.4. Formation of professional competence of primary school teachers in the field of information and communication technologies	57
1.5. Forms and methods of forming natural concepts in preschool children	76
1.6. Innovative technologies for shaping performance characteristics of variety singers in the system of higher music education of Ukraine	92
1.7. Application of innovative approaches during undergraduate practice by students of the industrial design specialization at the Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy of Decorative-Applied Arts and Design	114
1.8. Innovative methods for teaching reading in preschool theory and practice	136
1.9. Information and the latest educational technologies as an important factor in increasing the effectiveness of the modernization of pedagogical education	155
1.10. Educational innovative developments: forecasting algorithms in the social communication sphere	172
1.11. Training of socioeconomic specialists for professional activity by means of innovative technologies	191
1.12. The use of information and digital technologies in the organization of scientific work of applicants in the specialty of transport technologies	208
1.13. Making effective decisions as a component of the professional culture of a social worker	231
Part 2. Information and Innovative Technologies in Economy and Management	249
2.1. Innovative activity in the conditions of economic competition	249
2.2. Internet banking – innovative development of the banking sector in Ukraine	263
2.3. Increasing the efficiency of refrigerating equipment of passenger cars	283
2.4. Innovative management of marketing activities of the enterprise	303
2.5. Innovative technologies in banking activities as the driving force of the efficient functioning of the banking market	320
2.6. Development of fiscal administration in Ukraine under the conditions of digital transformations	336
2.7. Some aspects of analysis and forecasting of the financial state of enterprises in crisis conditions	355
2.8. Economics of data consumption and management of external network effects	379
2.9. System and methodological foundations of solving the problem of modernization and innovative development of the country's transport system	399
2.10. Behavioral and cultural aspects of corporate management in the context of ensuring motivation of activities	420
2.11. Poland and Ukraine: problems of innovative economic development	444
2.12. Electronic trade in Ukraine as an independent attribute of business development	462
2.13. Institutional regulation of state information security: aspects of determining efficiency	481
Annotation	497
About the authors	505

2.6. DEVELOPMENT OF FISCAL ADMINISTRATION IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATIONS

2.6. РОЗВИТОК ФІСКАЛЬНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В умовах сьогодення в світовій економічній науці значної актуальності набувають масові дослідження в сфері цифрових трансформацій у різних сферах економіки, а також впливу зазначеного процесу на методи роботи фіскальних органів щодо розширення цифрового середовища, спрямовані на забезпечення дотримання податкового законодавства і застосовувані в межах їх взаємодії з платниками податків у процесі фіскального адміністрування. Теоретичні дослідження в сфері податків та податкового адміністрування представлені в наукових працях українських вчених: Ю. Б. Іванова, І. А. Майбутова, Н. В. Гавриленко, А. І., Гришиної Л. О., О. Ю. Дубовик, А. І. Крисоватого, С. М. Попової, Я. В. Самусевич. Питання, пов'язані з вдосконаленням податкового адміністрування висвітлені також і у роботі зарубіжних вчених (Р. Енса⁵⁷⁵, Дж. Фернандеса, Д. Матеуса).

Використання цифрових трансформацій в різних сферах господарського життя представлені в дослідженнях вчених В. Апалькової, В. Бебик, М. Варламової, Т. Несторенко, А. Остенди, І. Остопольця, Н. Гавриленко, Н. Козіцької, О. Поліщук, П. Піперкова та інших. Теоретичні основи цифрових сервісів висвітлені в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених Т. Несторенко, А. Остенди, М. Шраге, Д. Р. Метьюза та інших.

Незважаючи на всю багаточисельність наукових робіт, присвячених цифровим трансформаціям взагалі та безпосередньо у податковому середовищі, на даний час залишаються недослідженими теоретичні основи цифровізації фіскального адміністрування в контексті розширення цифрового фіскального середовища, особливості використання цифрових трансформацій в Україні, проблеми взаємодії платників податків і податкових органів у цифровому середовищі, заходи залучення різних категорій платників податків у цифрове середовище. В умовах значного посилення розвитку цифрових трансформацій в економічні процеси, обумовлені питання потребують дослідження.

Сучасні трансформаційні процеси представляють не лише цифрові можливості, які тісно пов'язані з інноваційними технологіями, а також здійснюють конкретні зміни в бізнес-моделях, які охоплюють взаємодію з контрагентами (це має відношення до бізнес- і державного секторів, включаючи податкове адміністрування). Низка теоретичних і практичних доробок виокремлює цифровізацію та оцифрування, основна відмінність яких зумовлена наявністю та відсутністю змін. Якщо відбувається переміщення вже існуючого сервісу або явища без конкретної зміни його основної суті в цифрове середовище, то цей процес є оцифровкою, проте, якщо при застосуванні цифрових технологій вносяться суттєві зміни, то мова вже йде про цифровізацію.

Продемонструємо різницю між оцифровкою та цифровізацією на прикладі сфери оподаткування. Так, якби органи податкової служби обмежилися лише простим оцифруванням, то в цьому разі відбулася б заміна наявних паперових форм податкової звітності на цифровий варіант, а платники податків отримали б змогу надавати необхідну інформацію в електронному форматі. Щодо цифровізації податкового адміністрування, то тут податковий орган акумулює отриману необхідну інформацію з різних джерел і надає вже сформовану та заповнену форму платникові податків для її підтвердження або внесення змін, якщо це необхідно. Метою такого підходу є спрощення заповнення податкової звітності для платників податків, а наслідком – зниження кількості помилок при заповненні форм.

Натомість, відокремлення цифровізації і оцифрування носить більше теоретичний аспект, хоча не всі науковці притримуються такого виокремлення. В зв'язку з тим, що впровадження трансформаційних цифрових процесів передбачає шлях від простого до

⁵⁷⁵ Enss, P. Tax Competition and Equalization with Asymmetric Regions.

складного, то оцифрування деякі вчені відносять до початкового етапу цифровізації. Так, в першу чергу створюються статичні цифрові сервіси, що є онлайн-еквівалентами наявних послуг в оффлайн-середовищі, наприклад, заміна паперових інформаційних носіїв на цифрові. Якщо згадати наведений приклад роботи органів податкової служби, то заміну паперових носіїв форм податкової звітності на цифровий варіант слід вважати першим етапом цифровізації, без якого впроваджувати більш складні трансформаційні процеси було б неможливо.

Наведений приклад наводить на думку, що процес цифровізації є доволі складним і потрібно немало часу та фінансових затрат для того, щоб цифрові технології можна було б запровадити у робочий процес, а також багато чого залежить від їх можливостей і здатності людей ними користуватися.

Процес цифровізації органів ДПС України, розвиток електронних сервісів, надання електронних довірчих послуг здійснювався поступово і розпочався доволі давно і на меті ставив з одного боку легкість сплати податків, а з другого – якісне виконання своїх обов'язків податковими органами. В умовах сьогодення платники податків активно користуються сервісами податкової служби. Так, зокрема, нині кількість користувачів електронного кабінету ДПС становила 2,4 млн, з них 550 тис. – юридичні особи, 1,3 млн – фізичні особи-підприємці та 620 тис. – громадяни⁵⁷⁶.

В електронному кабінеті реалізовано такі сервіси для платників податків – Е-реєстри, Е-системи, Е-послуги та Е-розрахунки, серед яких найбільшою популярністю користуються Е-реєстри, пошук фіскального чека, пошук марки акцизного податку, Е-послуги і податкова звітність. Якщо звернути увагу на сферу діяльності платників податків, то найактивнішими користувачами податкових електронних послуг є платники, зайняті в сфері комп'ютерного програмування, роздрібній торгівлі в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами, наданням в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна, іншими видами роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах. Загалом, Державна фіскальна служба надає сто двадцять шість видів адміністративних послуг, а це є найбільшим показником серед органів виконавчої влади. Слід згадати програмні реєстратори розрахункових операцій, що наразі є важливим проектом, який реалізується ДФС.

Програмні реєстратори розрахункових операцій (ПРРО) – це надзвичайно велика задача, яка наразі постає перед податковими органами. Оскільки з допомогою цього проекту можна реалізувати в життя досить великі цікаві кейси не лише для громадян, але і для платників податків, то можна прогнозувати для нього велике майбутнє. Так, нині близько трьох тисяч платників податків зареєстрували майже 50 тисяч ПРРО, а важливими кейсами можна назвати також Е-повернення та Е-рахунок. Щодо сервісу Е-повернення, яким скористалися вже 249 тисяч платників податків, то він надає можливість дистанційно, через електронний кабінет подавати заяви на повернення коштів⁵⁷⁷.

Трансформаційні процеси в фіскальних органах України розпочалися ще на початку дев'яностих років і багато значних подій, пов'язаних з впровадженням інноваційних технологій у роботу фіскальних органів України припадає на період 1993-2000 років. Так, перший український веб-сайт податкових органів було запущено у 1997 році; надалі, у 2009 році відбулися конкретні події, наслідком яких було запровадження електронної обробки даних, електронного цифрового підпису та електронного документообігу, а також затверджено План-графік поетапного впровадження у промислову експлуатацію в органах ДПС України централізованої системи електронної податкової звітності⁵⁷⁸.

Але незважаючи на те, що ще до початку двохтисячних років були зроблені певні кроки в напрямку дигіталізації, проте жодна цифрова взаємодія з фіскальними органами України чи

⁵⁷⁶ Каленіченко Н. Основним пріоритетом нашої роботи є цифровізація, легкість і простота.

⁵⁷⁷ Там само.

⁵⁷⁸ Про впровадження централізованої системи електронної податкової звітності платників податків в органах ДПС України. Документ v0168225-09.

цифрове середовище в той період унеможлилювалися через пасивність самих платників податків і населення в питаннях цифрової взаємодії та її майже повну незабезпеченість необхідним обладнанням і сервісом. На той час використання та розвиток цифрових трансформацій у фіскальних органах значно випереджало можливості суспільства щодо їх застосування. Тоді не всі мали персональний комп'ютер, а щодо доступу до інтернету – це було розкішшю. І лише в подальшому, починаючи з 2009 року в Україні стало можливим надавати інформацію платникам податків в межах інтернет-сайту та мобільних додатків щодо наявності податкової заборгованості, застосовувати такі цифрові нововведення, завдяки яким платники податків можуть вирішувати певні задачі та взаємодіяти з фіскальними органами онлайн. В Таблиці 1 представлено основну хронологію впровадження цифрових трансформацій в діяльність фіскальних органів України.

Таблиця 1. Хронологія впровадження цифрових трансформацій в діяльність фіскальних органів України

Роки	Етапи цифровізації Державної фіскальної служби в Україні
22.05.2003 р.	Запроваджено електронний цифровий підпис
13.07.2004 р.	Затверджено «Порядок акредитації центру сертифікації ключів»
28.10.2004 р.	Запроваджено типовий порядок здійснення електронного документообігу державними органами
04.04.2011р.	Запроваджено сервіс «Митна статистика»
2012 р.	Запроваджено модуль «Кіоск» програми «Інспектор-2006»
Січень 2012 р.	Запроваджено інтерактивний сервіс «Пульс» – інструмент двостороннього взаємозв'язку із громадянами та суб'єктами господарювання, який дає можливість запобігати правопорушенням з боку працівників ДФС
30.12.2013 р.	Запроваджено «Загальнодоступний інформаційно-довідниковий ресурс»
березень 2014 р.	Розпочав роботу електронний сервіс «Реєстр страхувальників»
2015 р.	Запрацювало «Єдине вікно подання електронної звітності»
2015 р.	Запроваджено сервіс «Адреси масової реєстрації»
2016 р.	Запроваджено «Декларування-on-line»
Квітень, 2017 р.	Запроваджено систему автоматизованого моніторингу відповідності податкових накладних/розрахунків коригування критеріям оцінки ступеня ризиків, достатніх для зупинення реєстрації таких податкових накладних / розрахунків коригування в ЄРПН
1.01.2018 р.	Запроваджено ІТС «Електронний кабінет». Створено комплексну систему захисту інформації з підтвердженою відповідністю
2020 р., червень	Запрацювали комунікаційні податкові платформи, серед яких: ІТС «Податковий блок»; ІТС «Управління документами», ІТС «Офіційний бепортал», ІТС «Єдине вікно подання електронної звітності», ІТС «Електронний кабінет», ІТС «Фінанси і персонал», ІТС «Державний реєстр фізичних осіб – платників податків».
1.08-1.09.2020 р.	Запровадження програмних РРО
Червень-серпень 2020 р	FATCA, міжнародний обмін даними, США.
	Створено єдиний рахунок обліку платників і платежів, який охоплював 27 областей > 136 районів > ОТГ – 1045
1.09.2020 р.	Запроваджено спрощений механізм обміну електронними документами між суб'єктами електронного документообігу та контролюючими органами: платник податку набуває статусу суб'єкта електронного документообігу після надсилання до контролюючого органу першого будь-якого електронного документу у встановленому форматі з дотриманням вимог законодавства щодо електронного документообігу та електронних довірчих послуг
21.10.2020 р.	Запроваджено автоматизовану процедуру «Анулювання реєстрації платників ПДВ»
2021 р.	Цифровізація документообігу у ІТС «Система управління документами»
2021 р.	Впровадження Е-ДПС (Е-сервіси): Е-ПДВ, Е-субсидія, Е-малятко, Е-кабінет, Е-прозорро, ПРРО, ID-14, Повернення переплат

Джерело: складено автором

Роль автоматизованої інформаційної системи «Податковий блок» стала відчутною для платників податків лише із створення її третьої модифікації, в межах якої наразі можна виділити як конкретні стандартні підсистеми для вирішення щоденних задач фіскальними

органами, які пов'язані з реєстрацією платників податків, обробкою податкової звітності та платежів, обліком платежів, податковим аудитом, аналізом діяльності суб'єктів господарювання-платників податків, здійсненням контролю, так і спеціальні внутрішні програмно-інформаційні підсистеми, функціонування яких спрямоване на здійснення контролю платників податків. Серед таких можна виділити підсистему «Облік платежів» (визначення стану розрахунків з бюджетом кожного платника за кожним податком, тобто ведення ІКПП; відшкодування ПДВ, повернення переоплат, робота з податковим боргом), «Обробка податкової звітності та платежів», «Реєстрація платників податків». Вагому роль для збільшення показника збирання податків відіграє використання різних типів інформаційних підсистем, таких як: «Податковий аудит», «Аналітична система», «Адміністрування системи».⁵⁷⁹

Спеціальні ІТС в межах автоматизованої інформаційної системи «Податковий блок» являють доволі значний інтерес для дослідників і тому в обумовленій сфері є доволі багато наукових робіт в порівнянні з аналогічними в сфері застосування цифрових трансформацій у податковому адмініструванні. Майже всі дослідники, які пропонували певні заходи щодо вдосконалення податкового контролю в межах розвитку податкового адміністрування в Україні, висвічували й тему застосування можливостей цифрових інструментів податкового контролю.

Цифрові технології, які застосовуються в межах використання «Єдиної автоматизованої інформаційної системи» (митний блок) і «Податковий блок» значно знижують затрати в діяльності фіскальних органів, сприяючи підвищенню ефективності їх роботи при здійсненні податкового та митного контролю. Проте, слід звернути увагу на те, що існують і інші елементи цифрових інструментів, які широко застосовуються фіскальними органами з метою підвищення показника збирання податків, а саме – цифрові податкові сервіси. Через реалізацію функції мотивації податкового адміністрування, реалізація якої знаходить свій прояв в спонуканні платників податків до взаємодії з фіскальними органами у цифровому середовищі, вони і мають відношення до податкового контролю.

В умовах сьогодення цифровізація фіскального адміністрування зовні вбачається в певному збільшенні кількості різних сервісів, які є доступними в онлайн середовищі. В нашому дослідженні будемо зачасти використовувати такий термін, як «цифровий фіскальний сервіс», у зв'язку з чим придамо його визначенню певну увагу. Використання вищезгаданого поняття дуже поширене, тому є доцільним проведення деяких розмежувань у даному питанні, в тому числі для забезпечення єдиного підходу в аналізі різноманітних джерел, в тому числі і зарубіжних.

Термін «цифровий податковий сервіс» має дві складові – «цифровий» і «сервіс». Доволі часто можна побачити використання поняття «електронний» замість «цифровий». Отже, розмежування цих двох понять є актуальним і цікавим питанням. У світовій практиці, яка висвітлена в наукових дослідженнях, документах міжнародних організацій, офіційних веб-сайтах фіскальних органів по відношенню до фіскальних (податкових) сервісів зачасти застосовують поняття «цифровий». Щодо сайту ДФС України, то відносно сервісів навпаки, можна побачити переважне застосування поняття «електронний». Деякі експерти в цій сфері переконані, що розмежування цих термінів дуже важливе і його треба робити, проте в деяких дослідженнях їх можна побачити як синоніми⁵⁸⁰.

Так, якщо звернути пильну увагу на суть терміну «електронний», то він є дуже неоднозначний. Спочатку він зачасти вживався для того, щоб щось позначити, розповісти про будь-який пристрій, який працює від електрики. З часом з'явилися пристрої, які були за розмірами меншими і живилися від батареї. Вони називалися електронними і були портативним аналогом електричного пристрою, як, наприклад радіо. Але після того, як з'явилися комп'ютери, переважна більшість людей взагалі перестала розуміти різницю між

⁵⁷⁹ Віртуальний фінансовий відділ. Тема 10. Автоматизовані інформаційні технології обробки даних податкової служби.

⁵⁸⁰ The Difference Between "Digital" & "Electronic" Documents / TIE Kinetix.

«електронікою» та «цифровою електронікою» та відповідно між поняттями «цифровий» і «електронний».⁵⁸¹

Взагалі розмежування вищезгаданих понять для розуміння може бути доволі складним і не для всіх задач це є необхідним. Так, для отримання загального уявлення, наявну різницю можна продемонструвати на прикладі таких термінів, як «цифровий документ» і «електронний документ». Якщо документ, отриманий, наприклад, засобами електронної пошти в тому форматі, який можна прочитати, то цей документ є цифровим. Його можна легко інтерпретувати як відправником, так і отримувачем на відміну від електронного документу, який уособлює чисті дані, необхідні для інтерпретації не людині, а комп'ютеру. Таким чином, з допомогою електронних документів відбувається передача даних, які потім перетворюються в цифрові з тією метою, щоб ними стало можливим користуватися людям. З врахуванням того, що в нашому випадку відбувається дослідження процесу цифровізації в фіскальному адмініструванні, в межах якого відбувається взаємодія між фіскальними органами і платниками податків, то вважаємо, що доцільніше використовувати поняття «цифровий».

Наступним питанням, яке постає, є використання терміну «податковий сервіс». Саме поняття «сервіс» є синонімом слова «послуга», проте в цифровому фіскальному середовищі в межах позначення взаємодії воно майже не застосовується, натомість замість нього застосовується поняття «сервіс», що можна спостерігати на офіційному веб-сайті державних фіскальних органів України. Трактують поняття «цифрового сервісу», як і трактують поняття «цифрова економіка» є доволі багато, проте, слід звернути увагу на те, що всі вони так або інакше мають відношення до інтернету. Вищезгадане питання розглядали як українські, так і закордонні вчені, такі як: Д. Белдшоу, А. Марей, В. Фіщук, В. Матюшко, О. Спірін, С. Іванова, А. Яцишин, Ю. Лабжинський, А. Кільченко, В. Коваленко, М. Шраге, Девід Р. Метьюз та інші.

За фундамент можна взяти визначення Девіда Р. Метьюза, яке є найбільш простим і зрозумілим, згідно з яким «цифровий сервіс» – це веб-послуга, яка надається через інтернет.⁵⁸²

Таким чином, для фіскального адміністрування витікає наступне визначення: цифрові фіскальні сервіси – це послуги, які надаються платникам податків фіскальними органами через інтернет. Наразі немає нестачі в кількості послуг, які надаються фіскальними сервісами ДФС України і їх основні різновиди можна вбачати на офіційному порталі українських фіскальних органів. На окремих інтернет-сторінках представлена інформація щодо сервісів українських фіскальних органів, а також цифрові фіскальні сервіси, які надаються в межах інших інтернет-платформ, таких як, наприклад, портал державних послуг та різноманітних додатків (мобільні додатки ДФС України, мобільний додаток «Дія», мобільні додатки фінансово-кредитних установ, через які можна здійснити сплату податків.

Найбільш відомими цифровими послугами ДФС України є різноманітні особисті кабінети платників податків. Також, окремої уваги заслуговує наявність мобільних додатків ДФС України, в межах яких також створюється доступ до існуючих на офіційному ресурсі цифровим фіскальним сервісам з представленої лінійки сервісів особистих кабінетів платників податків. Так, в мобільних інтерфейсах ЗІР та РРО представлені сервіси, які можна також знайти і в особистому кабінеті фізичної особи-платника податків і самозайнятої особи на офіційному сайті українських фіскальних органів. Мобільний інтерфейс «ЗІР» було створено з метою отримання платниками податків інформації на актуальні питання щодо оподаткування, єдиного внеску, з якими платники звертаються до Контакт-центру ДПС; ознайомитися з нормативно-правовими документами та останніми змінами в законодавстві, податковим календарем, отримання електронних довірчих послуг. Додаток «ЗІР» створений таким чином, що платник податку звільнений від необхідності особисто приходити у фіскальний орган, забезпечуючи взаємодію в режимі онлайн 24/7.

⁵⁸¹ Services Marketing. Integrating Customer Focus across the Firm / Valarie A. Zeithaml, Mary Jo Bitner, Dwayne D. Gremler. – 7th ed. – New York: McGraw-Hill, 2017. – ISBN 978-0-07-811210-2.

⁵⁸² Matthews, David R. Electronically stored information: the complete guide to management, understanding, acquisition, storage, search, and retrieval / David Robert Matthews. – Auerbach Publications, 2020. – 318 p.

Електронні сервіси фіскальних органів постійно удосконалюються, що дає змогу додавати та надавати нові послуги та можливості. Ті сервіси та послуги, які ще не так давно були лише в проектах, наразі вже є реальністю. Як явний приклад – це РРО в смартфоні. Хмарні реєстратори розрахункових операцій – це програми на комп'ютері чи ноутбукі, або ж додатки на смартфоні чи планшеті, що здійснюють виконання всіх функцій традиційного касового апарату, але при цьому фіскальна функція реалізується через сервер фіскальної служби. Перший крок із впровадження в дію програмного РРО розпочався ще 1 серпня 2020 року (опція за бажанням), при цьому кількість підприємців, які проявляють своє зацікавлення нововведенням повільно, проте впевнено збільшується. З 1 січня 2021 року фізичні особи-підприємці другої, третьої та четвертої груп почали використовувати РРО в обов'язковому порядку. Це стосувалося тих господарюючих суб'єктів, які: реалізують ювелірні вироби, ліки та медичні вироби, складні побутові прилади, що підлягають гарантійному ремонту, деталі для авто, надають платні послуги у сфері охорони здоров'я, працюють як готелі, ресторани, кафе, турагенства і туроператори⁵⁸³. Надалі, з 1 квітня 2021 р. реєстраторами розрахункових операцій повинні були користуватися всі без винятку фізичні особи-підприємці другої, третьої і четвертої групи, діяльність яких пов'язана з ритейлом, включаючи навіть тих, які не торгують підакцизними товарами та мають оборот менше одного мільйону гривень.

Державна фіскальна служба постійно вдосконалюється та продовжує створювати зручні сервіси у месенджерах Telegram і Viber та суттєвим кроком у напрямку її цифровізації є запровадження такого сервісу, як “InfoTax”, для користувачів якого стали доступними для застосування нові сервіси автоматизованого моніторингу відповідності податкової накладної/розрахунку коригування кількісних та вартісних показників до податкової накладної оцінці ступеню ризику. Користувачі InfoTax можуть отримати інформацію про стан розрахунків з бюджетом, реєстраційні та облікові дані, результати обробки податкових документів, виникнення податкового боргу, строки подання податкової звітності та сплати податків, інформацію з системи електронного адміністрування ПДВ. Наразі до сервісу InfoTax підключено майже три тисячі користувачів.

Значне спрощення адміністративних фіскальних процедур, в тому числі і через їх цифрову трансформацію, завжди позитивно сприймалося бізнесом. Слід окремо відзначити запуск цілого комплексу податкових сервісів на базі «Дії», загальна більшість яких спрямована саме на представників малого бізнесу. Так, для фізичних осіб-підприємців, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, створена реальна можливість подавати свою податкову декларацію онлайн, що дійсно є зручнішим, аніж заповнювати безліч паперових форм. Наразі, Дія – це єдиний сервіс, в межах якого платник податків, вирішуючи свої задачі, такі, наприклад, як: автоматичний облік і розрахунок податку, повністю занурений у цифрове середовище, починаючи ще з моменту реєстрації.

Електронне спілкування з допомогою сервісу «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера» дозволяє також оцінити податкові ризики діяльності платника податків з його контрагентом, який можливо не є платником ПДВ, є банкрутом або ж відсутній за визначеною в установчих документах адресою. Для того, щоб перевірити надійність ділового партнера, користувачу сервісу достатньо лише знайти його код в ЄДРПОУ або ж точну назву, ввести відому інформацію в одне з представлених полів і система здійснює пошук по ряду баз даних, доступних для публічного використання і повідомляє результати пошуку⁵⁸⁴.

Водночас, окремі з новітніх послуг наразі є доступними лише в обмеженій кількості регіонів і працюють в тестовому режимі.

Короткий огляд цифрових фіскальних сервісів, які застосовуються фіскальною службою України і представлені в даній роботі, охоплює лише ті сервіси, які є найбільш популярними серед платників податків. Водночас, пропонувані наразі сервіси, навіть ті, які представлені на порталі Державної Фіскальної Служби України, виглядають взагалі не зовсім

⁵⁸³ Ковтун О. Касова революція: підприємці вперше розповіли про те, як працюється з касами в смартфоні.

⁵⁸⁴ Запрошуємо платників податків скористатися електронними сервісами ДФС

систематизованими, в зв'язку з чим представляється за необхідне все наявне різноманіття застосовуваних цифрових податкових сервісів класифікувати за тими ознаками, які представлені у Таблиці 2.

Таблиця 2. Класифікація цифрових податкових сервісів фіскальних органів України

Ознака класифікації	Види фіскальних сервісів
Категорії платників податків	Фіскальні сервіси для: - платників ПДВ; - платників єдиного податку; - користувачів РРО; - платників акцизного податку з реалізації пального; - страховальників; - осіб, які здійснюють операції з товарами
Спосіб використання фіскальних сервісів	-обов'язковий; -добровільний
Широта охоплення платників податків	- сервіси для особистого використання; - сервіси для масового використання
Структура фіскальних сервісів	-прості; -складні
Доступ до цифрових сервісів	- відкритий доступ; - закритий доступ
Розміщення	-на офіційному веб-порталі ДПС України і в мобільних додатках; - розміщення на сторонніх веб-порталах і мобільних додатках

Щодо розміщення сервісу на сторонньому ресурсі, то тут в якості прикладу можна навести представлення платником податків податкової звітності фіскальним органам через застосування електронного документообігу із використанням послуг оператора електронного документообігу.

Фіскальні органи поділяють електронний документообіг суб'єктів господарювання один з одним і суб'єктів господарювання з фіскальними органами, вважаючи при цьому, що такий розвиток в сфері документообігу сприяє в цілому загальному підвищенню рівня прозорості економіки, а також створює конкуренцію серед операторів за клієнтів-платників податків, а це в загальному підсумку сприятливо впливає на співвідношення ціни і якості послуг, що надаються на даному ринку. В зв'язку з цим ДПС України здійснює інформування платників податків з метою стимулювання такого позитивного впливу. Так, наприклад, на офіційному веб-сайті ДПС України і регіональних ДПС представлені переваги, що отримали платники податків, які перейшли на електронний документообіг у вигляді зниження затрат часу при здійсненні роботи з документами, зменшення кількості помилок, підвищення загальної ефективності господарської діяльності за рахунок застосування автоматизації, скорочення витрат часу на отримання інформації і її обробку при прийнятті рішень, підвищення рівня безпеки за рахунок використання спеціальних технологій із кодування інформації, покращення навичок роботи в цифровому середовищі⁵⁸⁵.

Окрім представленої можливості подання податкової звітності через веб-сайт ДПС України та здійснення господарської діяльності в межах режиму «Єдиний податок», фіскальні органи надають багато інших цифрових сервісів, які можуть бути добровільно використані платниками податків з метою взаємодії в цифровому середовищі як безпосередньо в межах офіційного порталу, так і через мобільні додатки фіскальних органів.

Характерним для основної цільової аудиторії офіційного веб-сайту фіскальних органів є те, що це переважно малий і мікробізнес, до яких відносяться юридичні та самозайняті особи, індивідуальні підприємці, платники єдиного податку та фізичні особи – платники податку (ПДФО). Ймовірно, що великі платники податків взаємодіють з податковою службою інакшим чином, аніж через веб-сайт ДПС і отримують необхідну інформацію з інших

⁵⁸⁵ Електронні послуги від ДПС – зручний спосіб взаємодії.

джерел⁵⁸⁶. Звісно, що у великих платників податків існує значно більше можливостей для того, щоб скористатися професійними знаннями експертів для вирішення поставлених задач як у фіскальній сфері, так і в сфері впровадження цифрових технологій у бізнес-процеси. Окрім цього, для великого бізнесу в разі, якщо обсяг його доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовних квартали перевищує 500 млн грн., або загальна сума сплачених до Державного бюджету України податків та податкових платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи за такий самий період перевищує 12 млн грн.⁵⁸⁷, є можливість брати участь в моніторингу податкових ризиків. Разом з тим, доволі великою є чисельність суб'єктів малого і мікро-бізнесу (Рис. 1) і податковими органами прикладається чимало зусиль для залучення їх в цифрове середовище, що є дуже важливим для вдосконалення податкового контролю та підвищення рівня прозорості економіки взагалі.

Окрім взаємодії з платниками податків через застосування електронного документообігу, в тому числі в межах фіскальних сервісів цифрового середовища, розташованих на офіційному веб-сайті та мобільних додатках, фіскальні органи впроваджують і інші цифрові технології з метою розширення цифрового середовища, серед яких слід виділити програмні онлайн-РРО. Впровадження онлайн-кас було здійснено в декілька етапів для добровільного і обов'язкового використання різними групами платників податків упродовж періоду, який розпочався з 1 лютого 2017 року і триває досі.

Торговельні підприємства, які не використовували працю найманих працівників, стали користуватися онлайн-касою ще з середини 2019 року. Саме в цьому році почали використовувати ККТ і підприємці сфери послуг. Цей період характерний набиранням обертів маркування товарів, яке є обов'язковим.

Рис. 1. Кількість господарюючих суб'єктів в Україні з розподілом за розмірами⁵⁸⁸

Інформаційну систему доводиться застосовувати магазинам, які торгують тютюновими виробами, одягом, взуттям та таким подібним. Незабаром стався масовий перехід галузей виробництва на обов'язкове маркування і нововведення торкнулися й роздрібних торгових точок. Так, магазини в асортименті яких є сигарети, за допомогою онлайн-каси повинні маркувати свої товари. Прилад, оснащений програмним забезпеченням, пов'язаним з ОФД, і передає коди маркування. Історію впровадження онлайн-каси для підприємців в Україні можна охарактеризувати і основні ключові її моменти наведено в Таблиці 3.

⁵⁸⁶ Navrilenko N. Актуалізація податкового потенціалу великих платників податків. *Economy and Society*, 2021, 30.

⁵⁸⁷ Великі платники податків: є особливості.

⁵⁸⁸ Кількість діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2020 році.

Таблиця 3. Історія впровадження онлайн-кас⁵⁸⁹

Період	Суть етапу
1 лютого 2017 р.	Старі каси з ЕКЛЗ не реєструються
до 31 березня 2017 р.	Перехід всіх торговельних точок з продажу алкоголю
1 липня 2017 р.	Для ККТ встановлено новий порядок роботи
Липень, 2018 р.	П, суб'єкти, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, організації з найманими працівниками
З 1 липня 2019 р.	Всі інші компанії, окрім самозайнятих осіб

Нині онлайн-каси застосовуються в обов'язковому порядку для дуже широкого кола платників податків, що регулюється Законом України «Про застосування РРО у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг».⁵⁹⁰

Для повноти аналізу застосування методів фіскальними органами щодо розширення цифрового середовища, залишилася ще одна категорія платників податків і це – фізичні особи. Наразі виходячи з тієї інформації, яка наявна в офіційних документах, нормативно-правових актах, засобах масової інформації, а також на офіційних сайтах фіскальних та інших органів державної влади, залучення платників податків-фізичних осіб у цифрове середовище відбувається виключно на добровільних засадах шляхом їх інформування щодо нових можливостей цифрової взаємодії і клієнтоорієнтованого підходу, що полягає в створенні зручних для використання цифрових сервісів.

Отже, цифрове фіскальне середовище для платника податків – фізичної особи – це, насамперед, його особистий кабінет, а доступ до нього можливий як в межах офіційного сайту фіскальних органів, так і з мобільного додатку.

З метою достовірного інформування своєї цільової аудиторії про використання цифрових сервісів в межах офіційного сайту, фіскальні органи розробляють різноманітні інструктивні та методичні матеріали у вигляді звичайних статей, або ж невеликих відео тривалістю декілька хвилин.

Для зручності використання відеоматеріалів на веб-сайті була створена категорія «допомога платнику», обравши яку платник отримує перелік відеоматеріалів, які допомагають розібратися в найбільш актуальних питаннях різних категорій платників податків⁵⁹¹.

В Таблиці 4 наведено приклади деяких інформаційних відеоматеріалів, призначених для різних категорій платників податків.

Таблиця 4. Приклади інформаційних відеоматеріалів, призначених для різних категорій платників податків

Категорія платників податків	Відеоматеріали (вебінари, презентації, відеоуроки)
Фізичні особи – платники єдиного податку	«2 -% єдиний податок: чи справді все так просто», «Як податківці звіряють декларацію єдиноподатника», «Відеоінструкція від ДПС щодо подання декларації за 2021 рік ФОП 1-2 групи»; «ФОП на загальній системі оподаткування – річна звітність за 2021 рік»; «Як ФО-П 3 групи надати звіт по єдиному податку за 2 квартал 2022 року»; «Де ФОПу взяти реквізити по податках і як сплатити?»;
Юридичні особи	«ПДВ і війна», «Релоксація бізнесу», «Контроль за міжнародним оподаткуванням», «Податки на війні», «Податок на прибуток: поради для річної декларації», «Відеоінструкція від ДПС щодо подання декларації»
Фізичні особи	«Нульова декларація про майновий стан за 2021 рік. Як подавати через електронний кабінет?» «Відеоурок №7. Як сформувати сертифікат електронної печатки для РРО фізичною особою-підприємцем», «Інструкція з підключення до чат-боту Info Taxbox», «Як отримати відомості з ДРФО про виплачені доходи та утримані податки. Відеоурок № 3».

⁵⁸⁹ Для чого потрібні онлайн-каси?

⁵⁹⁰ Законом України «Про застосування РРО у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» (1995).

⁵⁹¹ Державна податкова Служба України.

Інформаційні матеріали на сайті ДПС України розміщені в п'яти самостійних розділах: «Одноразове добровільне декларування», «Фізичним особам», «Юридичним особам», «Самозайнятим особам», «Великим платникам». В розділі «Одноразове добровільне декларування» розкривається три теми: нормативно-правові акти, повідомлення і роз'яснення для платників. В розділі «Фізичним особам» охоплюється 14 тем: загальна інформація; законодавство, податки, збори, платежі; реєстрація та облік фізичних осіб-платників податків; внесення змін до державного реєстру фізичних осіб – платників податків; подання декларації про майновий стан і доходи фізичних осіб; подання декларації на отримання податкової знижки; отримання реєстраційного номеру облікової картки платника податків, податковий аудит, отримання відомостей з Державного реєстру фізичних осіб-платників податків про суми виплачених доходів та утриманих податків у електронному вигляді; подання відомостей для реєстрації фізичної особи / внесення змін до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків засобами ІТС «Електронний кабінет», внесення до паспорта громадянина України відмітки про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта, отримання інформації про результати обробки файлів-запитів щодо доходів фізичних осіб, які звернулись за призначенням житлових субсидій, що надходять від підрозділів соціального захисту населення, загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс та т.п.⁵⁹²

Результати ухвалених фіскальними органами заходів щодо розширення цифрового середовища та підвищення ефективності податкового контролю, в кінцевому підсумку проявляються в зростанні податкових надходжень в бюджетну систему України, що візуально можна спостерігати в період з 2017 по 21 роки на Рис. 2. Доходи до зведеного бюджету зростали, незважаючи на гальмування в розвитку економіки, що свідчить про загальний позитивний ефект, зумовлений впровадженням цифрових трансформацій в фіскальне адміністрування.

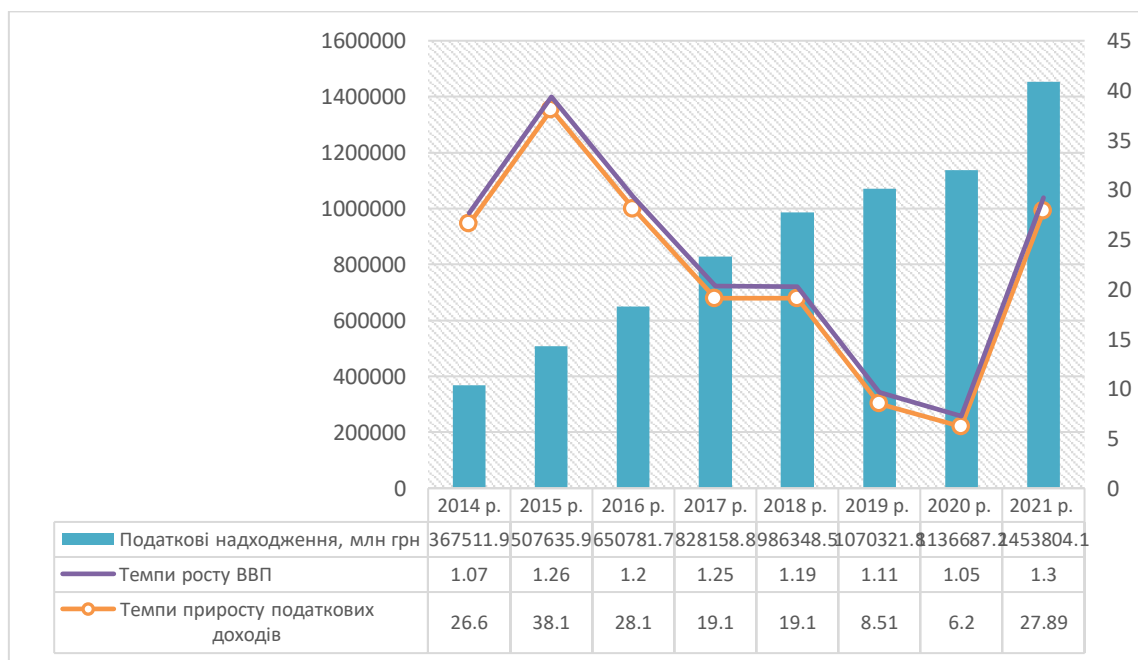

Рис. 2. Податкові надходження до Зведеного бюджету України за 2014-2021 рр.

Можливо, що на зростання показника збирання податків окрім впровадження цифрових технологій вплинули й інші фактори, проте, навіть якщо це й так, то на даний момент жодної інформації про них невідомо. Тому вважатимемо, що найбільш відомим і важливим за значущістю фактором в даному випадку є цифрові трансформації, про що додатково свідчать повідомлення від представників фіскальних органів, розміщені на офіційному веб-порталі ДПС України. На загальному фоні зростання податкових надходжень до Зведеного бюджету

⁵⁹² Державна податкова служба. Фізичним особам.

України можна очікувати значне зниження кількості виїзних податкових перевірок взагалі по країні.

Різноманітні приклади, набуті із світового досвіду можуть стати корисними і для України. Це стосується як у відношенні розробки і запровадження нових цифрових технологій, так і вдосконалення вже існуючих сервісів з метою підвищення якості їх роботи. Світовий досвід цифрових трансформацій в Україні можливий для реалізації на всіх етапах вдосконалення цифрового податкового середовища: моніторинг, впровадження нових сервісів, розробка та створення нових стимулів для залучення платників податків у цифрову взаємодію, утримання платників податків у цифровому середовищі. Так, наприклад, для отримання зворотного зв'язку щодо роботи сервісів і залучення платників податків до їх розробки з метою практичного застосування в Україні, можна сміливо запозичити досвід таких країн, як Ірландія, Австрія, Нідерланди та Канада.

Прикладом відкритості інформації про відзиви платників податків, яка представляється фіскальними органами, а також того, як можна використовувати інформацію, отриману в ході моніторингу для вдосконалення сервісів, є досвід Ірландії. Але тут важливим є не лише отримання відзивів про роботу вже функціонуючих сервісів, але й свіжі, нові ідеї щодо нових цифрових можливостях. В цьому випадку слід звернути на позитивний досвід Австрії, який нам може допомогти, а саме: використання платформи «e3lab», в межах якого відбувається отримання пропозицій з питань вдосконалення цифрових фіскальних сервісів, включаючи розробку нових, на окремій платформі, куди платники податків можуть направляти свої ідеї. Для отримання нових ідей корисним буде запозичення досвіду Канади, який полягає в організації обговорень в межах тематичних зустрічей з зацікавленими особами або форумів для розробників програмного забезпечення, де можна вирішити будь-які питання, які пов'язані з роботою податкових сервісів.

Зацікавлення проявляє приклад із Нідерландів, який розповідає про те, що податкові органи самі збирають інформацію шляхом використання спеціальних інструментів, таких як: Hootsuite, TweetDeck і Sprout Social щодо проблем платників податків з різноманітних інформаційних ресурсів в просторах інтернету, які прямо не мають відношення до їх цифрового середовища. До таких ресурсів можуть відноситися різні спеціалізовані сайти, на яких розглядаються фіскальні питання, форуми, соціальні мережі. Все це надає можливість реагувати на труднощі, які виникають у платників податків при виконанні ними податкових зобов'язань навіть в тому випадку, коли по якимось причинам не працює зворотній зв'язок в межах офіціальних каналів взаємодії податкових органів, як цифрових, так і традиційних.

Насправді, у всіх вищезазначених способів притягнення платників до розробки сервісів є свої плюси та мінуси. Те, що пропозиції від платників податків фіскальні органи отримують регулярно через один єдиний постійно працюючий ресурс, можна назвати позитивним моментом досвіду Австрії. Проте, ця практика має і мінус, який проявляється в слабкості пропозицій з точки зору їх реалізації, оскільки більшість платників податків, які є учасниками платформи, зовсім не мають спеціальних знань, які б могли їм дозволити професійно сформулювати свої ідеї, включаючи механізм їх впровадження. Позитивним моментом в обговореннях, зустрічах і форумах є те, що свою думку про роботу сервісів озвучує експертне співтовариство із зацікавлених сторін. Слід наголосити на тому, що підготовлені пропозиції експертів можуть бути значно більш ефективними, ніж отримувані від широкого кола осіб-платників податків ідеї, які пропонують свої ідеї в межах платформи, однак основний їх недолік полягає в тому, що експерти не можуть врахувати абсолютно всі проблеми, пов'язані з роботою цифрових фіскальних сервісів. Тому для досягнення найбільшого результату, в українській практиці слід використовувати всі вищеперераховані способи.

Якщо на меті постає мотивація платників податків до участі во взаємодії з податковими органами в межах цифрового середовища в Україні, то доцільним буде використання досвіду Австрії, саме: нагадування про податковий платіж або заборгованість з можливістю використання при цьому цифрових сервісів і посиланням на інструкцію в формі смс-

повідомлення або інших видів сповіщень, наприклад: push-сповіщень, паперових листів, та інших.

Фіскальні органи поділяють застосування електронного документообороту суб'єктів господарювання один з одним та з фіскальними органами, вважаючи, що розвиток першого документообороту сприяє взагалі підвищенню рівня прозорості економіки, а також створює конкуренцію серед операторів за клієнтів-платників податків, а це в кінцевому підсумку сприятливо впливає на співвідношення ціни і якості послуг, які надаються на даному ринку. В зв'язку з цим ДПС України здійснює постійне інформування платників податків з метою стимулювання такого впливу.

Таким чином, на підставі вже розроблених та існуючих теоретичних доробок, а також позитивного практичного досвіду зарубіжних країн, ми можемо констатувати наступне: при формуванні податкової політики в сфері цифровізації фіскальних технологій для їх застосування в фіскальному середовищі необхідно звернути пильну увагу на такі наступні три елементи:

- 1) моніторинг функціонування цифрового середовища;
- 2) покращення дизайну сервісів;
- 3) управління каналами взаємодії.

Важливим є те, щоб робота з вищенаведеними елементами при розробці цифрових технологій здійснювалася не відособлено, а з врахуванням взаємозв'язків між ними. Тобто представлені елементи повинні бути вбудовані в теоретичну модель з врахуванням усіх логічних зв'язків між ними так, як представлено на Рисунку 1.

Запропонована модель відображає всі ті основні елементи, які сприятимуть пом'якшенню наявних і можливих перешкод у взаємодії фіскальних органів і платників податків. Перший найважливіший момент полягає в тому, що при вирішенні такої задачі, як розшифрування цифрового фіскального середовища у фіскальних органів повинні залишатися і традиційні канали взаємодії з платниками податків. Мова йде про всі категорії платників податків – фізичних і юридичних осіб, індивідуальних підприємців, самозайнятих осіб, суб'єктів, які перебувають на спрощеній системі оподаткування в межах єдиного податку, малий і середній бізнес, великі платники податків.

За умови, якщо у фізичних осіб можуть виникнути проблеми взаємодії у цифровому середовищі в зв'язку з відсутністю навичок роботи з цифровими технологіями або через відсутність необхідної інфраструктури, то у суб'єктів бізнесу основні причини можуть бути пов'язані з налагодженням комунікацій з іншими контрагентами або ж з витратами щодо їх запровадження.

Щодо моделі, яку ми розглядаємо, то в ній основним базовим елементом є цифрова платформа, призначена задля залучення нових ідей від платників податків як з метою подальшої розробки, так і задля отримання зворотного зв'язку, в межах якої вони можуть висвітлити свою думку з приводу різноманітних недоліків податкової системи та запропонувати заходи щодо їх усунення. Необхідність даної платформи зумовлена тим, що цифрові технології, які запроваджуються фіскальними органами, були б максимально адаптовані для всіх категорій платників податків.

Цифрова платформа має передбачити загальну участь різних категорій платників податків в розробці, висуванні та обговоренні проектів. Можливо, доречніше реєстрацію передбачити для широкого кола осіб, тобто не обов'язковою є для платників податків України, з подальшою можливістю висування проектів і обговорення ідей, які вже існують. Фіскальні органи в межах платформи також повинні мати можливість формувати порядок обговорення. Необхідність в цьому обумовлена деякими важливими моментами.

По-перше, фіскальні органи володіють більшими обсягами інформації про потенційно нові напрямки розвитку фіскального адміністрування, в тому числі з використанням цифрових технологій. В зв'язку з цим вони можуть запропонувати платникам податків для обговорення і, можливо, для подальшого доопрацювання цікаві рішення, які значно спрощують взаємодію.

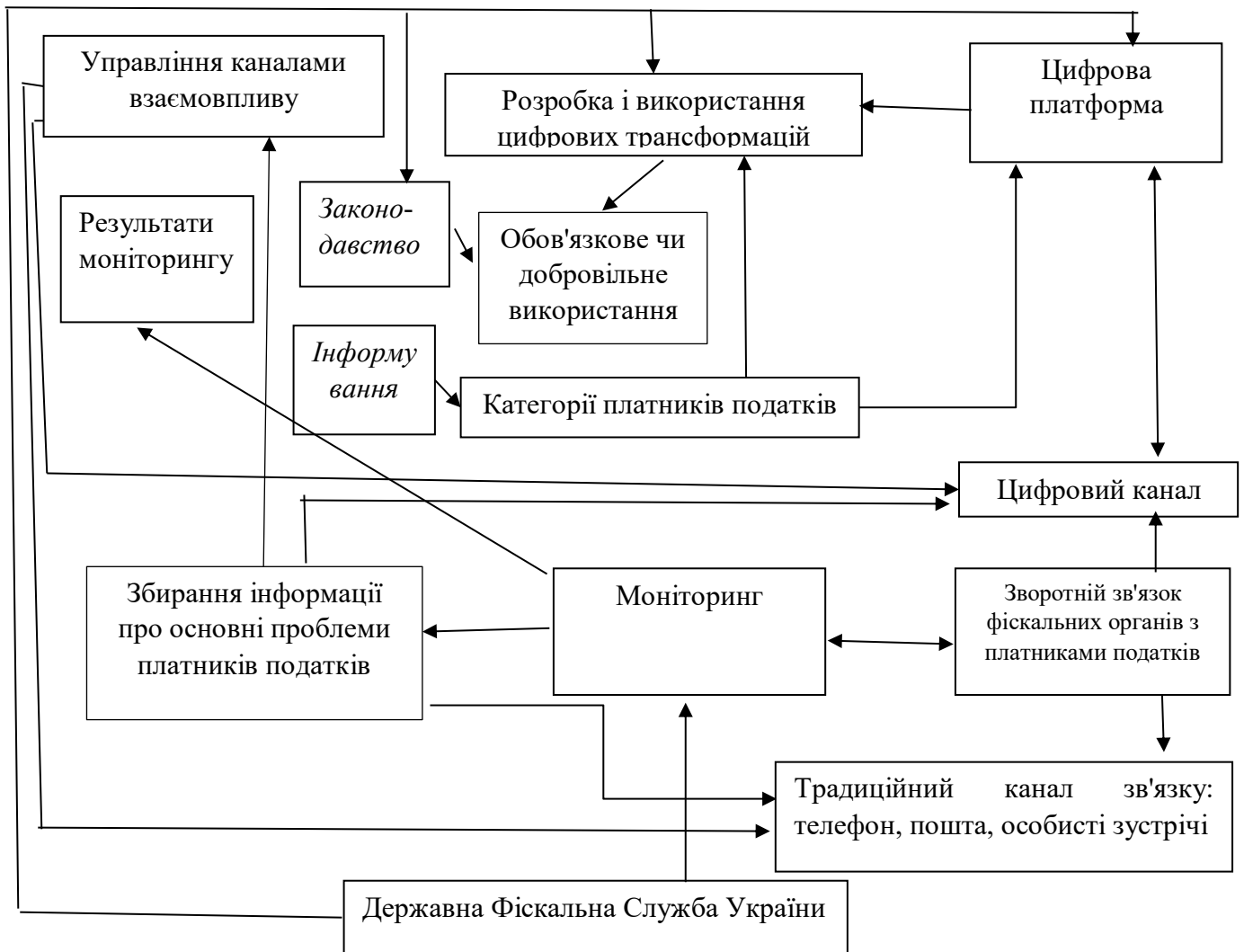

Рис. 1. Модель залучення платників податків у цифрове середовище взаємодії з фіскальними органами

По-друге, в окремих випадках запроваджувані Державною Фіскальною Службою України цифрові технології є обов'язковими для використання платниками податків. Тут слід згадати сервіси подачі податкових декларацій і бухгалтерської фінансової звітності через операторів електронного документообороту, а також будь-які інші технології, які є обов'язковими для виконання податкових зобов'язань платниками податків. Ймовірно, що подібні проекти ніколи не будуть пропонуватися в межах платформи ні фізичними особами, ні суб'єктами бізнесу, однак їх обговорення є важливим для розуміння реакції на фіскальну політику, що проводиться серед усіх категорій платників податків.

За прикладами світового досвіду і вже сталої у даній сфері вітчизняної практики, впровадження цифрових трансформацій в багатьох випадках є доволі дорогим за вартістю процесом, а фінансові можливості в різних категорій платників податків суттєво відрізняються. Так, запропонований проект нової ідеї в межах цифрової платформи, якщо його пропонує платник податків – учасник інтернет-співтовариства, повинен пройти декілька етапів, наочно зображених на Рисунку 2.

Широта обговорення значно залежить від кількості учасників даного співтовариства, в зв'язку з чим важливим є інформування з боку фіскальних органів про стан роботи такої платформи. Це може відбуватися шляхом відправки різних автоматичних інформаційних повідомлень на електронну пошту платників податків або в їх особистий кабінет, при цьому у платника податків повинна бути можливість вибору зворотного зв'язку.

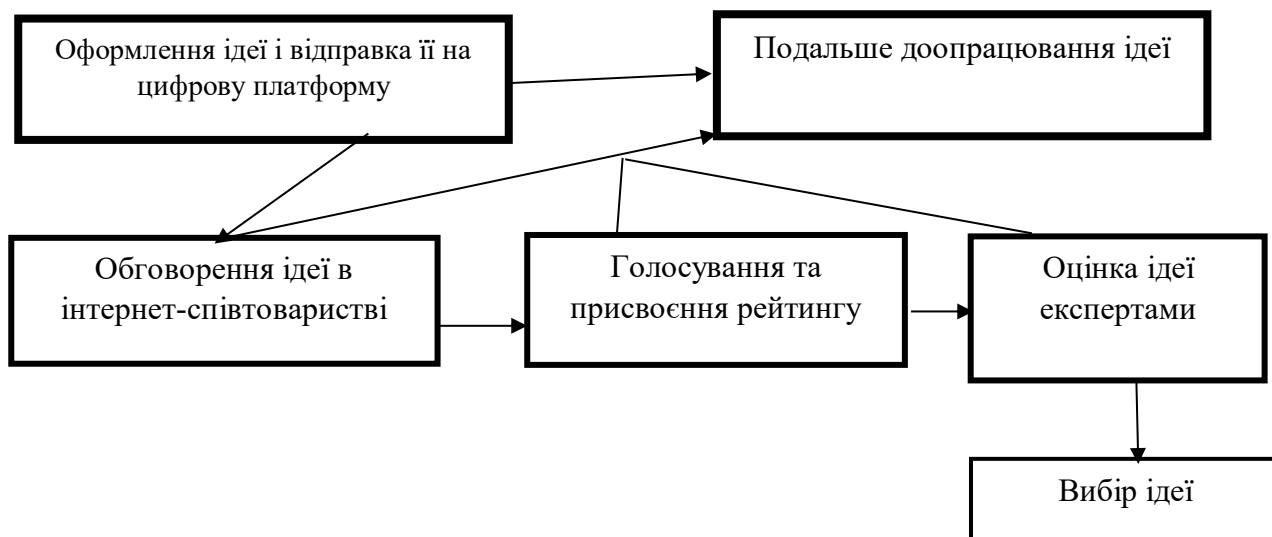

Рис. 2. Основні етапи подання ідеї на цифрову платформу

Оскільки пропонована платформа може бути використана також як інструмент зворотного зв'язку платника податків і фіскального органу, то вона також є важливою складовою такого елементу моделі, як моніторинг.

Існування платформи для отримання ідей від платників податків має бути закріплене в Податковому Кодексі України аналогічно з цифровими сервісами: «Єдиний реєстр податкових накладних», «Особистий кабінет платника податків»⁵⁹³. В цьому випадку до Податкового Кодексу України та інші нормативно-правові акти слід внести необхідні зміни, які пов'язані з порядком взаємодії фіскальних органів і платників податків. Також можливим є варіант впровадження в законодавство цифрової платформи у формі експерименту, аналогічному таким раніше запроваджуваним експериментам з доволі позитивними результатами, як: «Фіксований сільськогосподарський податок», «Спеціальний патент», «Єдиний податок». Однак у випадку з пропонованою платформою експеримент можна відразу запроваджувати по відношенню до всіх категорій платників і на всій території України.

На нашу думку, експеримент з платформою по залученню ідей є необхідним, оскільки така подібна взаємодія фіскальних органів з платниками податків буде застосовуватися вперше і раніше нічого схожого в фіскальній сфері не спостерігалось. Доволі важливим в цьому напрямку є усвідомлення того, як даний інструмент буде працювати в реальних умовах.

Спеціальний торговельний патент, як вид торговельного патенту з'явився ще в 1998 році і уводився він як експеримент на обмежених територіях України, яких налічувалося шістнадцять, з метою надати підтримку суб'єктам малого підприємництва⁵⁹⁴. Але ж в випадку експерименту з цифровою платформою відсутня необхідність в територіальному обмеженні, тим паче – чим більше платників податків прийме участь у ньому, тим він буде більш успішним.

Окрім цифрової платформи в моніторинг включаються й інші складові. Збирання даних в ході моніторингу може відбуватися за рахунок повідомлень, які надходять від платників податків за різними застосовуваними формами зворотного зв'язку, а також шляхом збирання інформації через анкетування про наявність проблем у цифровому середовищі з боку фіскальних органів. Отримання зворотного зв'язку може відбуватися як в межах цифрових каналів взаємодії фіскальних органів і платників податків, так і традиційних. Прикладом цифрового каналу взаємодії є розглянута нами цифрова платформа, а прикладом традиційних каналів взаємодії є телефонні дзвінки в фіскальні органи, відвідування платниками податків фіскальних органів, поштові листівки.

⁵⁹³ Податковий Кодекс України.

⁵⁹⁴ Спеціальний торговельний патент.

Фіскальні органи можуть самі проявляти ініціативу щодо виявлення проблем у платників податків шляхом збирання інформації в межах проведення соціальних опитувань, а також виявляючи необхідні їм факти про якість роботи цифрових технологій на різноманітних форумах, сайтах, у соціальних мережах, тобто в межах того цифрового середовища, де платники податків отримують відповіді на питання, які їх цікавлять для вирішення задач у фіскальній сфері.

Відповіді на представлені запитання дозволять оцінити готовність платників податків використовувати цифрові технології, які розробляються і пропонуються фіскальними органами. Вважаємо, що моніторинг роботи цифрових технологій варто проводити відокремлено для різних категорій платників. Так, при здійсненні моніторингу для фізичних осіб корисним є виявлення інформації відносно того, перевагу яким саме пристроям надають платники податків, з допомогою яких вони будуть спілкуватися з фіскальними органами. Також слід з'ясувати наскільки часто вони використовують мобільні додатки, а якщо використовують – то які саме.

Для тих платників податків, які зареєструвалися в межах нового спеціального податкового режиму «Дія Сіті» для ІТ-компаній, це можуть бути питання, пов'язані з використанням мобільного додатку «Дія». У юридичних осіб-платників податків і індивідуальних підприємців проблеми можуть бути пов'язані з використанням електронного документообігу.

В процесі здійснення моніторингу важливим є з'ясування ступеню використання та рівня завантаженості всіх каналів взаємодії, включаючи й такі традиційні, як особисті зустрічі та телефонні дзвінки. До питань, які з'ясовуються в обумовленій сфері можна віднести частоту відвідування фіскальних органів, дзвінків у контактний центр фіскальних органів, тривалість дзвінка фіскальним органам, кількість відправлених паперових листів. Доволі важливим моментом є інформація про те, з якого разу вдалося вирішити проблему при зверненні до фіскальних органів. Регулярність проведення моніторингу по відношенню до роботи тих або інших фіскальних сервісів повинна визначатися тривалістю їх використання, ступенем значущості й складності їх застосування для платників податків при виконанні ними податкових зобов'язань, а також частотою звернень, які надходять від них каналами зворотного зв'язку з питань, пов'язаних з їх функціонуванням. Слід відмітити, що робота тих сервісів, які були запроваджені нещодавно, вимагає більш ретельної і регулярної перевірки, яка може полягати в щоденному збиранні даних про роботу сервісу в перший рік його функціонування шляхом використання всіх можливих для цього інструментів моніторингу, які перебувають у розпорядженні фіскальних органів. Навіть тоді, коли в розробці цифрового фіскального сервісу братимуть участь самі платники податків, як у випадку цифрової платформи, впровадження в життя ідей в реальній практиці може не відповідати очікуванням всіх зацікавлених сторін. Слід ще відмітити технічну складову, яка також є важливою при роботі в цифровому середовищі. Цифровий сервіс може бути ідеально продуманий із змістовної точки зору, однак при його використанні можуть виникати різні проблеми технічного характеру, такі, наприклад, як: неможливість відкриття документів, недоступність, втрата даних, збої у роботі електронної системи та інші.

Бажаним є те, щоб періодичність моніторингу роботи цифрового сервісу прямо залежала від того, наскільки регулярно використовують його платники податків, а також від ступеню його значущості як для фіскальних органів, так і для платників податків. Так, наприклад, можна припустити або ж узнати повну точну інформацію, оскільки фіскальні органи мають таку можливість, що фізичні особи-платники податків найбільш часто користуються особистим кабінетом в той період, коли їм необхідно сплачувати такі податки, як: податок на землю, податок на нерухоме майно, транспортний податок. Граничний термін сплати до бюджету податку на нерухоме майно та транспортного податку – 29 число місяця, що настуває за звітним кварталом, а це означає, що саме в цей період важливо здійснювати моніторинг роботи сайту ДПС України. Особистих кабінетів платників податків, охоплюючи перевіркою і ті сервіси, які там розташовані і пов'язані зі сплатою зазначених податків.

Досить часто буває і не лише в практичній діяльності фіскальних органів, що при високому попиті на цифрові сервіси значно знижується якість їх роботи, або ж вони взагалі стають недоступними. Тому для того, щоб не допустити подібну ситуацію та одночасно забезпечити стабільну роботу цифрового середовища в період найбільшої активності платників податків і необхідний моніторинг.

Наразі існують і такі цифрові фіскальні сервіси, які використовуються платниками податків доволі часто, кожного дня. Мова йде про інформаційні сервіси. Здійснення моніторингу таких фіскальних сервісів регулярно не має жодного сенсу, оскільки ступінь їх значущості як для платників податків, так і для фіскальних органів досить низька. Наприклад, в разі неотримання необхідної інформації платником податку на сайті ДПС України, то він її може отримати іншим способом, залучаючи, наприклад сторонні інформаційні ресурси. Це зовсім не означає, що можна допустити неефективну роботу сервісів, проте витратити надлишкові ресурси на регулярний щоденний моніторинг в цьому випадку також не є доцільним. Для фіскальних органів тут є сенс реагувати лише на скарги платників податків, не здійснюючи при цьому самостійно збирання інформації про проблеми, тобто саме на ту інформацію, яка була отримана каналами зворотного зв'язку.

Таким чином, для того щоб з'ясувати регулярність здійснення моніторингу, фіскальним органам (окрім фіскальних органів це неможливо зробити більше нікому внаслідок недостатності всієї повноти інформаційних даних) необхідно:

- продіагностувати всі наявні цифрові фіскальні сервіси і в першу чергу врахувати те, наскільки часто їх застосовують платники податків, щоб уникнути перевантаження роботи цифрового каналу в певні проміжки часу. Це можна передбачити вже на стадії розробки сервісів;

- з'ясувати ступінь значущості сервісів, виокремивши основні ресурси необхідні для проведення моніторингу та виділити найбільш важливі з них з точки зору виконання податкових зобов'язань;

- провести розподіл сервісів за рівнями складності роботи з ними платників податків.

Одночасно важливо здійснювати облік скарг платників податків для того щоб охопити моніторингом найбільш значущі цифрові сервіси. Розробка моніторингу для новостворених цифрових сервісів вимагає окремої уваги, оскільки для них значно більша увага вимагається при проведенні моніторингу. Однак, слід враховувати те, що принципи встановлення термінів його проведення можуть також враховувати всі вище перелічені фактори.

Отримані в ході проведеного моніторингу дані, можуть бути використані фіскальними органами для здійснення управління каналами взаємодії з платниками податків, в межах якого також можна здійснювати планування і прогнозування подальшого розвитку цифрових технологій у фіскальній сфері, розробку заходів по мотивації платників податків до використання цифрових технологій, а також координацію і контроль роботи цифрових і традиційних каналів взаємодії.

Оскільки основною метою в даному випадку для фіскальних органів є розвиток цифрових каналів взаємодії і забезпечення щонайдовшого утримання платників податків у цифровому середовищі, то ідеальною ситуацією була б така, в якій платник податків, використавши будь-яку цифрову технологію (наприклад, здійснення сплати податків через свій особистий кабінет), в подальшому продовжував її використовувати не повертаючись до традиційного формату взаємодії. Поставлене питання полягає в інформуванні платників податків щодо вирішення проблем, інформація про які була отримана в процесі здійснення моніторингу, наявності нових можливостей взаємодії в цифровому середовищі та в організації зворотного зв'язку. Щодо підвищення ефективності інформування, вважаємо можливим здійснення відправки автоматичних повідомлень платникам податків з тих питань, які могли б їх зацікавити і в залежності від того, до якої категорії вони відносяться та специфіки їх діяльності.

Організація зворотного зв'язку повинна бути налагоджена таким чином, щоб платник податків міг:

- по-перше, отримати вчасно необхідну йому інформацію або допомогу;
- по-друге, бажано, щоб ця допомога була надана в межах цифрового каналу взаємодії.

Якщо виникають такі випадки, коли вирішення якогось питання важливо здійснити по телефону, то тут необхідно забезпечити поступовий перехід з цифрового каналу в традиційний. Так, наприклад, з допомогою спеціальної кнопки «Гаряча лінія ДПС», «Гарячі лінії територіальних органів» на офіційному сайті ДПС України для здійснення телефонного дзвінка, така можливість уже представлена.

Вважаємо за необхідне окремо висвітлити питання технічної підтримки платників податків у цифровому середовищі. Забезпечення якісного зворотного зв'язку в даній сфері допоможе утримати платників податків в межах цифрових каналів взаємодії. Цифрові технології у фіскальному адмініструванні застосовуються переважно для того, щоб спростити платникам податків виконання податкових зобов'язань, однак в зв'язку з впливом різних причин при вирішенні задач у фіскальному середовищі шляхом використання цифрових сервісів можуть виникати ускладнення технічного характеру. Якщо подібну проблему своєчасно не вирішити, вона може суттєво ускладнити взаємодію для платників податків у цифровому середовищі, створивши перешкоди для вирішення ними своїх задач у сфері оподаткування. В загальному наслідку це може призвести до того, що платники податків поступово перестануть використовувати цей сервіс в межах цифрового середовища і повернуться до більш звичного для них способу виконання податкових зобов'язань. Наразі у фіскальних органів відсутня технічна підтримка саме в тому розумінні, в якому вона має місце, наприклад, у організацій бізнес-сектору, які обслуговують клієнтів. Для розв'язку даної проблеми можна залучити в допомогу віртуальних помічників.

Приклади із світового досвіду та вітчизняної практики фіскальних органів свідчать про те, що використання віртуальних помічників в умовах сьогодення практикується для надання відповідей платникам податків у цифровому середовищі із застосуванням чат-ботів. Застосування ж подібних технологій саме таким способом в Україні, вважаємо скоріше небажаним, оскільки питання пов'язані з дотриманням податкового законодавства самі по собі можуть бути надскладними, а точність відповідей, які можна отримати на даному етапі є дуже низькою, навіть з найпростіших фіскальних запитань. Отже, оскільки при застосуванні віртуального помічника відсутня правова захищеність платника податків, а якість відповідей, отримуваних від віртуального цифрового сервісу перебуває на дуже низькому рівні, вважаємо його використання в якості «консультанта» з різних податкових питань недоцільне. Значно кращим буде, якщо такий помічник буде виконувати роль технічної підтримки платника податків для інформування з проблем, які пов'язані з безпосередньою роботою сервісів. На нашу думку така підтримка з одного боку забезпечить доволі комфортні умови взаємодії у цифровому середовищі, а з іншого не спричинить шкоди платнику податків з погляду дотримання законодавства про податки і збори в тому випадку, якщо відповіді помічника будуть некоректними. Можливо, колись в подальшому використанні віртуальних помічників стане реальністю і для вирішення податкових питань, проте наразі подібна практика лише створить проблеми і призведе до зростання рівня недовіри до цифрових технологій.

Таким чином, впровадження та застосування цифрових трансформацій не ліквідує абсолютно всі наявні перешкоди для розширення цифрового фіскального середовища, проте дозволить вирішити частину задач фіскальних органів у даній сфері. Наприклад, фіскальні органи можуть досягти певних змін по відношенню звичайних для платників податків способів виконання ними податкових зобов'язань за рахунок постійного інформування щодо надання можливостей взаємодії, забезпечення зворотного зв'язку, в межах якого платники податків можуть як повідомляти про свої проблеми, так і надавати пропозиції щодо покращення податкового адміністрування, включаючи і їх участь у розробці нових цифрових технологій, а також налагодження зворотного зв'язку в межах цифрового середовища таким чином, щоб платники податків і надалі продовжували користуватися цифровими технологіями. Це саме притаманне для вирішення задач фіскальних органів в частині усунення й інших перешкод. Взагалі проблеми, пов'язані з ускладненнями, які платники податків

відчують при взаємодії з цифровими сервісами, в більшості випадків можна усунути за рахунок якісно побудованого зворотного зв'язку, який охоплює технічну підтримку і «діалог» з фіскальними органами в межах цифрової платформи. Питання, пов'язані з завищеними витратами щодо впровадження та використання цифрових сервісів, можна вирішувати з кожною категорією платників податків окремо. Важливим тут є те, щоб наявні проблеми були своєчасно виявлені при проведенні моніторингу. Навіть, якщо йде мова про таку перешкоду для розширення цифрового фіскального середовища, як відсутність доступу у платників податків до інфраструктури інформаційно-комунікаційних технологій, то в цьому випадку проблема може бути вирішена в індивідуальному порядку для кожної конкретної групи платників. Так, наприклад, в разі неможливості використовувати певні технології через просту відсутність стійкого підключення до мережі інтернету, або навіть його повної відсутності, то застосування різноманітних накопичувачів інформації може проблему в певних випадках вирішити. Взагалі наявність таких трьох взаємозалежних елементів при розробці податкової політики в сфері запровадження цифрових технологій у фіскальне адміністрування, як: моніторинг роботи цифрового середовища, покращення дизайну сервісів за рахунок залучення платників податків до їх розробки, а також управління каналами взаємодії, сприятиме розширенню цифрового середовища, а також пом'якшенню наявних перешкод для цифрової взаємодії фіскальних органів і платників податків.

Таким чином, для платників податків наявність можливостей взаємодії у цифровому середовищі є важливим для спрощення процесу дотримання податкового законодавства, а для фіскальних органів розширення цифрового середовища означає отримання в розпорядження більш сучасних інструментів фіскального контролю. Вважаємо, що використання пропонованої нами моделі залучення у цифрове середовище платників податків можна здійснювати не лише в даний часовий період цифровізації фіскального адміністрування, але й в більш віддаленій перспективі, оскільки теоретичні положення, на яких ця модель побудована, будуть актуальними і в далекому майбутньому для адаптації цифрових трансформацій до застосування платниками податків з мотиваційною метою їх взаємодії з фіскальними органами.

Література

1. Апалькова В. В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій». 2015, 4, 9-18.
2. Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. К.: Інформація і право. 2011, № 1 (1), с. 41.
3. Варламова М., Дем'янова Ю. Основні тенденції діджиталізації у глобальному вимірі. Галицький економічний вісник. 2020, 2 (63), 251-260. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/63/829.pdf>.
4. Гавриленко Н. В. Податкова система: навч. посіб. Львів: Новий Світ-2000, 2007. 328 с.
5. Гавриленко Н., Козіцька Н. Аналітичне забезпечення цифрових трансформацій. *Економіка та суспільство*, 2022, 38.
6. Гавриленко Н. В., Грищенко О. В. Система податкового стимулювання інноваційної діяльності: стан і перспективи. *Економічний простір*. 2021. № 171. С. 73-79.
7. Головенчик, Г. Г. & Ковальов, М. М. (2018). Цифрова трансформація і економічне зростання, Журн. Білорус. держ. ун-ту. Економіка, 1, 102-121.
8. Гришина Л., Гавриленко Н., Гришина Н. Оцінка податкової ефективності програм підтримки малого і середнього бізнесу. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2014. Вип. 25. С. 193-198.
9. Гавриленко Н., Грищенко О., Козіцька, Н. Первомайськ, У. Особливості застосування деяких фінансових інструментів для підвищення якості життя населення. *Improving the Life Quality: View of Scientists*, 2019, 189.

10. Иванов, Ю. Б., & Бережна, Ю. В. (2010). Налоговая безопасность: сущность и условия обеспечения. *Экономика развития*, (2-54), 9-11.
11. Каленіченко Н. Основним пріоритетом нашої роботи є цифровізація, легкість і простота. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/nataliya-kalyenichenko-osnovnim-prioritetom-nashoyi-roboti-ye-cifrovizaciya-legkist-ta-prostota>.
12. Кротюк В. А. Війни інформаційної епохи: міждисциплінарний дискурс: монографія / за ред. В. А. Кротюка. Харків: ФОП Федорко М. Ю., 2021. 558 с
13. Майбуrows И. А., Иванов Ю. Б., Белозеров С. А., Гончаренко Л. И., Бубнова Ю. Б., Бубнов В. А., ... Тюрина Ю. Г. *Цифровые технологии налогового администрирования. Общество с ограниченной ответственностью "Изнити-Дана"*, 2019.
14. Піперков Д., Несторенко Т. П., Покуса Т. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку банківських систем України та Польщі. Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток» 21-22 квітня 2021 року. Харків. С.94-96.
15. Самусевич Я. В. Визначення ролі податкового адміністрування у формуванні податкової конкурентоспроможності країни. *Механізм регулювання економіки*. 2014, № 4. URL: <https://cutt.ly/bX9aGro>.
16. Digitalization and information society. Selected issues / Ostenda A., Nestorenko T. (eds.). Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts, University of Technology, Katowice. Monograph 53.
17. Fernandez, G. Strategic Tax Competition with a Mobile Population [Electronic source]. <http://www.depeco.econo.unlp.edu.ar/semi/semi050402.pdf>.
18. Havrilenko N. Актуалізація податкового потенціалу великих платників податків. *Economy and Society*, 2021, 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-37>. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/639>.
19. Martynovych N., Boichenko E., Vivchar O., Myskova N., Popovych O., Kasianenko O. Formation of Educational Level of the Population of Ukraine in the Conditions of Formation of Information Society. *International Journal of Engineering and Advanced Technology (IJEAT)*, Volume-9 Issue-1, 2019. P. 6406-6410. DOI: 10.35940/ijeat.A2205.109119.
20. Matthews, David R. Electronically stored information: the complete guide to management, understanding, acquisition, storage, search, and retrieval / David Robert Matthews. – Auerbach Publications, 2020. – 318 p.
21. Nestorenko T., Ostenda A., Kravchik Yu., Nestorenko O. Entrepreneurship and universities: a place of academic business incubators. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2022. Volume 7. № 1. 63-71. URL: <https://cutt.ly/qG8GaI5>. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-1-7>.
22. Ostenda, A., Nestorenko, T., & Zhyhir, A. (2018). What do students think of the education curriculum? Case of Katowice School of Technology. *International Relations 2018: Current issues of world economy and politics*. University of Economics in Bratislava, Faculty of International Relations. Conference proceedings, 19th International Scientific Conference, Smolenice Castle, 29th-30th, November 2018. Publishing Ekonóm 2018. 582-589. URL: <https://cutt.ly/mYcCDFC>.
23. Ostenda A., Kravchenko N., Istomina D., Aliksieieva G., Nestorenko T., Horbatiuk L. Роль засобів ІКТ в організації процесу інформування учнів під час карантину. *Zeszyty naukowe Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach*. 2022, nr 14, P. 109-126. URL: <https://doi.org/10.54264/0037>.
24. Polishchuk O., Kulinich T., Martynovych N., Popova Yu. Digitalization and sustainable development: the new covid-19 challenge requires non-standard solutions. *Problemy Ekorozwoju / Problems of Sustainable Development*. 17 (2), 2022. P. 69-79. DOI: 10.35784/pe.2022.2.08.

The practical significance of the obtained results lies in the possibility of using theoretical and methodological developments and practical recommendations regarding the formation and functioning of the mechanism for managing the marketing activities of an agricultural enterprise.

2.5. Oksana Ruda. INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN BANKING ACTIVITIES AS THE DRIVING FORCE OF THE EFFICIENT FUNCTIONING OF THE BANKING MARKET

The essence, principles and chronology of the implementation of banking innovations were studied. The modern trends of banking innovations in Ukraine have been determined. The classification of banking innovations is considered. Advantages and prerequisites of banking innovations are disclosed. Domestic banking innovations are highlighted. Specific features and directions of implementation of innovative technologies in banking activity are identified, among which can be attributed: financial component, technological component, and organizational and structural component. The main innovative technologies that were introduced in banking activities were considered, including: contactless payments, identification using biometric technologies, blockchain technology, NFC technologies, Internet banking, virtual bank technology, etc.

2.6. Nataliia Havrylenko. DEVELOPMENT OF FISCAL ADMINISTRATION IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATIONS

The purpose of the study is to develop theoretical provisions and practical recommendations regarding the development of digital transformations in the field of tax administration in Ukraine. The theoretical basis of the research was the results presented in fundamental and applied scientific works of Ukrainian and foreign scientists in such areas as: taxation, tax management, tax control, tax administration, digital economy, as well as in analytical reports and documents of international organizations on topical issues of digitalization tax administration. A digital platform is proposed, which will allow attracting specific proposals from individuals and legal entities – taxpayers in the field of fiscal administration, aimed at improving the quality of digital technologies that are introduced in the fiscal sphere. This will help reduce the risks of taxpayers' interactions with fiscal authorities in the digital environment and increase their interest in participating in the digital environment.

2.7. Yuliia Haibura. SOME ASPECTS OF ANALYSIS AND FORECASTING OF THE FINANCIAL STATE OF ENTERPRISES IN CRISIS CONDITIONS

The financial condition of the enterprise is the ability to finance its activities. The financial condition is characterized by the provision of financial resources, the expediency of their placement, as well as the efficiency of use and many other parameters, for example, financial relationships with counterparties and partners, solvency, financial stability.

The enterprise must evaluate and analyse its current financial situation and compare it with the financial situation of previous periods and with the financial situation of enterprises of similar activity. The purpose of this analysis is to obtain an objective and reasonable description of the financial state.

Analysis of the financial condition of any enterprise is a necessary condition. It is financial analysis that is a means of assessing and forecasting the financial state of the enterprise. It can be performed both by the company's management staff and by any external analyst. The results of the financial analysis are used for planning, control and forecasting of the financial state of the enterprise.

The current state of the economy of our country leads to the fact that business entities need to find ways and directions to increase the efficiency of their activities, find new ideas and opportunities to overcome shortcomings and market challenges. Thus, the problem of improving the company's financial condition and finding ways to improve the company's financial condition is undeniable and relevant.

Part 2. INFORMATION AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN ECONOMY AND MANAGEMENT

2.1. Anna Kozachenko – PhD in Economics, Associate Professor, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine

2.2. Olena Martseniuk – PhD in Economics, Associate Professor, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine

2.3. Mariia Miroshnykova – PhD of Technical Sciences, Associate Professor, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Severodonetsk, Ukraine

2.4. Olena Polova – Doctor in Economics, Associate Professor, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine

2.5. Oksana Ruda – PhD in Economics, Associate Professor, Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine

2.6. Nataliia Havrylenko – PhD in Economics, Associate Professor, Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolayiv, Ukraine

2.7. Yuliia Haibura – PhD in Economics, Associate Professor, Podillia State University, Kamianets-Podilskyi, Ukraine

2.8. Vasyl Gorbachuk – Doctor in Physics and Mathematics, Senior Research Associate, V. M. Glushkov Institute of Cybernetics, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

2.9. Olexander Krasnoshtan – PhD of Technical Sciences, Associate Professor, National Transport University, Kyiv, Ukraine

2.10. Iryna Markovych – PhD in Economics, Associate Professor, Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

2.11. Alla Meish – PhD in Economics, Associate Professor, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine

2.12. Serhii Moroz – PhD in Economics, Associate Professor, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine

2.13. Svetlana Suprunenko – PhD in Economics, Associate Professor, State Tax University, Irpin, Ukraine